

ӘОЖ 619: 616.993.192.1:636.295

Ысқақов М.М, Слямбекова М.Ф.

Шәкәрім атындағы Семей мемлекеттік университеті

**ҚАЗАҚСТАННЫҢ ШЫҒЫСЫНДАҒЫ ҚОЙЛАРДЫҢ ПАРАЗИТОЗДАРЫ,
ЕМДЕУ ЖӘНЕ АЛДЫН АЛУ**

В статье приведены данные по экстенсивности и интенсивности заражения овец при эймериозе, мониезиозе, хабертиозе, эзофагостомозе и результаты экстенс, интенсэффективности испытанных препаратов.

In article are brought given on extensors and intensities of the contamination sheep under eimeriosis, monieziosis, chabertiosis, oesophagostomosis and results, extensors and intensities preparation.

Қазіргі уақытта малдардың паразитоздарын анықтап, инвазиялардың экстенс және интенс көрсеткіштерін ескере отырып олармен ең тиімді, инновациялық емдеу, алдын алу әдістерін табу – ветеринариялық паразитологияның ең өзекті мәселесі болып келеді. Осы бағытта университеттің «Ветеринариялық медицина» кафедрасында нақтылы, жоспарлы ғылыми жұмыстар жүргізілуде.

Соңғы 2009 - 2011 жылдары Шығыс Қазақстан облысының әртүрлі жеке меншік шаруашылықтарында жаңа заман талабына байланысты зерттеулер жүргізіліп, паразитоздарды емдеудің, алдын алудың жаңа, инновациялық әдістері анықталды.

Жүргізілген зерттеулердің нәтижесінде біріншіден қойлардың эймериозбен зақымдалуы (2010-2011 жылдары) анықталды.

Кесте 1 Қойлардың эймериозбен зақымдалуы (ШҚО)2010-2011ж.ж.

Жыл мезгілдері	Қозы		1-1,5 жас		Саулық	
	ИЭ%	ИИ ооциста	ИЭ%	ИИ ооциста	ИЭ%	ИИ ооциста
қыс	94-100	1-55	100	1-2	75-100	1-10
көктем	100	800-1000	80-95	1-8-50	81-98	1-30
жаз	70-100	50-1000	87-95	1-15	59-80	1-50
күз	65-95	15-620	86-89	1-15	82-96	1-30

Ескерту: микроскоп объективі - 8, окуляры-7.

Бұл кестеде көріп тұрғандай, эймериозбен барлық қой түрлері зақымдалады. Бірақ осы ауруға сезімтал қозылар болып отыр. Саулықтарда қыс айында ИЭ-75-100%, ИИ 1-10 ооциста болып отыр, көктемге қарай ИЭ-81-98%, ИИ-1-30; жазда біршама көрсеткіштер төмендеп, ИЭ-59-80%, ИИ-1-50; Күзге қарай зақымдалу көрсеткіші шарықтау шегіне жетті ИЭ- 82-96% , ИИ-1-30 ооциста табылды; 1,5 жас арасындағы төлде қыста ИЭ - 100%, ИИ-1- 2; көктемде зақымдалу дәрежесі ИЭ - 80- 95%, ИИ-1-50 ооциста; жаз айларында ИЭ-87-95%, ИИ-1-15; күзде ИЭ-86-89%, ИИ-1-15; қозыларда қыс айларында зақымдалу дәрежесі ИЭ – 94 - 100%, ИИ- 1- 55 ооциста болса; көктемде ең жоғары зақымдалу дәрежесі ИЭ - 100%, ИИ- 800-1000 ооцистаға дейін табылды; жазда сәл төмендеген ИЭ - 70-100%, ИИ-50-1000; күзде ИЭ -65-95%, ИИ-15-620 ооциста болды. Осыған байланысты қойлардың эймериозына,оның ішінде қозылар сезімталдығын ескере отырып, коккимед препараты сыналды. Тәжірибелік топқа (10 қозы) коккимед препараты берілді, бақылау тобына (8 қозы) ешқандай препарат берілмеді.

Кесте 2 Коккимед препаратын қозылар эймериозында сынау

Қозылар саны	Қолдану мөлшері	Тәжірибеге дейін		Тәжірибеден кейін		ЭТ%	ЭТ%
		ИЭ,%	ИИ, ооциста	ИЭ,%	ИИ, ооциста		
Тәжірибелік топ (10)	20мг/кг, жекелеп, ішке	100	200-400	-	-	100	100
Бақылау тобы (8)	Берілген жоқ	100	150-300	100	300-400	-	-

Зерттеулер нәтижесінде коккимед препараты қозылардың эймериозына қарсы 100% тиімділік көрсетті.

Қойлардың хабертиозбен зақымдалу дәрежелерін анықтап, қорытынды жасалды.

Кесте 3 Жыл маусымына байланысты қойдың хабертиязлармен залалдануы.

Жыл мезгілі	Қозылар		Саулықтар	
	ИЭ%	ИИ балаңқұрт	ИЭ%	ИИ балаңқұрт
қыс	15-25	1-3	5-15	1-2
көктем	5-35	1-2	2-15	1-2
жаз	55-65	5-8	25-50	2-3
күз	45-50	3-5	20-35	1-2

Осы кестеде көріп тұрғандай хабертиозбен қозылар да, саулықтар да зақымдалады, бірақ осы гельминтозбен көбірек жас қозылар зақымдалады (55-65% дейін). Саулықтарда салыстырмалы орташа жылдық ИЭ 35%. Сонымен қоса осы кестеден хабертиоздың шығуының маусымдылық кезеңі де айқын көрсетілген. Жоғары инвазиялану жазда 65%, содан кейін ИЭ төмендеуі байқалынады, көктемде 35%, қыста 25% болды.

Кесте 4 Микрокапсулды нафтамонды қой хабертиозында сынау

№	Мал саны	Препараттың мөлшері	Емдегенге дейінгі зақымдалу дәрежесі		Емдегеннен кейінгі зақымдалу дәрежесі		ЭТ%	ИТ%
			ИЭ %	ИИ	ИЭ %	ИИ		
№1	15	Микрокапсулды нафтамон, 0,24 гр/кг, 1 рет	100	10-15	-	-	100	100
№2	10	Препарат берілмеді	100	5-12	100	10-15	-	-

Екінші кестеде көріп тұрғандай препаратты берген топта айқын өзгерістер пайда болды. Яғни бірінші топта тәжірибе алдында ИЭ 100%, ал ИИ 10-15 дана болса, тәжірибеден кейін бұл көрсеткіштер күрт өзгерді, нәжістерін зерттегенде ооцисталар табылмады. Зерттеулер нәтижесінде микрокапсулды нафтамон препаратын қойлардың хаберитозына қарсы 100% тиімділік көрсетті.

Қойлардың мониезиозбен зақымдалуы көрсеткіштері анықталды.

Кесте 5 Жыл маусымына байланысты қойдың мониезиозбен залалдануы

Жыл мезгілдері	саулық		қозы	
	ИЭ%	ИИ	ИЭ%	ИИ
қыс	8-10	1-2	15-30	1-3
көктем	3-5	1-2	8-15	1-2
жаз	15-35	1-10	50-80	3-20
күз	10-30	2-8	30-50	2-15

Бұл кестеде әр түрлі жастағы малдардың осы инвазиямен залалдану деңгейінің жыл маусымына байланысты әр түрлі болатындығы көрсетілді.

Кесте 6 Қой мониезиозында фенасалды сынау

Препараттың мөлшері	Емдегенге дейінгі зақымдалу дәрежесі		Емдегеннен кейінгі зақымдалу дәрежесі		ЭТ	ИТ
	ИЭ%	ИИ	ИЭ%	ИИ		
Фенасал 0,1 г/кг	100	3,15	-	-	100	100

Фенасал 12 бас 4 айлық қозыларға 0,1 г/кг мөлшерде берілді. Препаратты қолданғанға дейін инвазия экстенсивтілігі 100%, инвазия интенсивтілігі микроскоптың 1 көру аймағында 3-15 жұмыртқа болған. Препаратты қолданғаннан кейін 3 күн өткен соң, нәжістерін қайта тексергенде жұмыртқалар табылмады. Сондықтан фенасалдың мониезиозға қарсы экстенсивтілігі және интенстиімділігі 100%.

Қойлардың эзофагостомозбен зақымдалуын анықтағанда алынған нәтижелер төмендегідей болды.

Кесте - 4 Жыл маусымына байланысты қойдың эзофагостомоздармен залалдануы

Жыл мезгілдері	Қозы		1-1,5 жас		Саулық	
	ИЭ%	ИИ балаң күрт	ИЭ%	ИИ балаң күрт	ИЭ%	ИИ Балаң күрт
қыс	30-40	1-2	3-15	1-2	20-35	1-2
көктем	25-30	1-3	2-10	1-2	5-15	1-2
жаз	45-80	2-9	40-60	1-5	50-70	5-8
күз	70-90	2-8	30-50	1-3	40-80	3-5

Қойларының нәжіс сынамаларын жылдың әр мезгілінде алып зерттеген кезде 1-1,5 жастағы тоқтыларда қыс мезгілінде ИЭ – 3-15%, ал бір көру аланыда 1-2 балаңқұрт кездесті. Ал саулықтарда ИЭ – 20 - 35% , балаңқұрт саны 1-2; Көктемде 1-1,5 жастағы тоқтыларда ИЭ - 2-10%, бір көру аланында 1-2 балаңқұрт кездесті; Ең жоғары көрсеткіш көрсеткен жаз және күз айларына келді, яғни, ИЭ - 40-60 және 30-50%;

Кесте 5. Микрокапсулды нафтамонды қой эзофагостомозында сынау.

Берілген препараттың мөлшері	Тәжірибелік топ (10 қозы)	Бақылау тобы (5 қозы)
Микрокапсулды нафтамон	0,24 г/кг тірі салмағына	-
Тәжірибе басында	ИЭ-100%, ИИ-5-10 балаңқұрт	ИЭ-100% ИИ-5 - 10 балаңқұрт
Тәжірибе соңында	Балаңқұрт табылған жоқ	ИЭ-100%, ИИ-6 -14 балаңқұрт

Микрокапсулды нафтамонды сынаған кезде 100% тиімділік көрсетті.

Қолданылған әдебиеттер:

- 1.Искаков М.М. Актуальные проблемы паразитологии. // Материалы Международной научной конференции ППС СПбГАВМ. – Санкт – Петербург, 2007. – С. 24-26.
- 2.Искаков М.М. Существенные проблемы борьбы с моно – и ассоциативными инвазиями сельскохозяйственных животных. // Современные проблемы гуманитарных и естественных наук. Материалы 3 – Международной научно – практической конференции. Москва, 2010. – С.402-404.
- 3.Нуржуманова Ж.М. Эймериозно – эзофагостомозная инвазия овец, меры борьбы. Автореф.дисс.к.в.н., Алматы, 2008. – С.23.

УДК 619:614,31:637:619:614,7

Жумакаева А.Н. к.в.н., доцент

Казахский агротехнический университет им. С.Сейфуллина, г. Астана

ИСПЫТАНИЕ НЕЙТРАЛЬНОГО АНОЛИТА ПО ОБЕЗЗАРАЖИВАНИЮ ПОЧВЫ ДЕТСКИХ ИГРОВЫХ ПЛОЩАДОК

В настоящее время сложная – эпидемиологическая обстановка в мире характеризуется четкой тенденцией к развитию эпидемиологических заболеваний с респираторным, фекально-оральным механизмами передачи и в значительной мере предпосылками этого являются как нарушения в санитарном режиме, так и недостаточная эффективность используемых дезинфицирующих средств. Все это требует глубокого анализа современной номенклатуры дезинфектантов, поиска новых препаратов с разными механизмами действия.

В почвах городских угодий содержание потенциально опасных для человека химических и биологических веществ, биологических и микробиологических организмов в почвах на разной глубине, а также уровень радиационного фона не должен превышать предельно допустимые концентрации (уровни), установленные санитарными правилами и гигиеническими нормативами.

Гигиенические требования к качеству почв территорий населенных мест устанавливается в первую очередь для наиболее значимых территорий (зон повышенного риска): детских и образовательных учреждений, спортивных, игровых, детских площадок жилой застройки, площадок отдыха, зон рекреации, зон санитарной охраны водоемов, прибрежных зон, санитарно-защитных зон [2].

В связи с вышеизложенным целью наших исследований это испытать дезинфицирующий раствор нейтрального анолита, полученный электрохимическим путем для обеззараживания почвы на детских игровых площадках.